

Posisjonsnotat fra Norges Bondelags forhandlingsutvalg 24. april 2023

Norges Bondelags forhandlingsutvalg sender med dette over posisjonsnotat for årets jordbruksforhandlinger i henhold til bestilling fra statens forhandlingsleder i møte søndag 23. april kl 1700. Vi legger til grunn Hovedavtalen for jordbruket og omforent grunnlagsmateriale fra Budsjettnemnda for jordbruket avgitt 14. april 2023.

Norges Bondelags forhandlingsutvalg vil legge fram dette posisjonsnotatet om økonomisk ramme for jordbruksforhandlingene 2023 som grunnlag for forhandlinger.

Fjorårets jordbruksoppgjør hadde stort fokus på å kompensere for kostnadsvekst og svikt i tidligere forutsetninger. For perioden 2021-2023 viser Totalkalkylens normaliserte regnskaper 10.500 kr/årsverk svakere inntektsvekst enn forutsatt. Forventet lønnsvekst for andre grupper i samfunnet for 2021-2023 er 11.400 kroner sterkere enn lagt til grunn ved fjorårets jordbruksoppgjør.¹ Samlet gir dette svikt i inntektsforutsetningene på 21.900 kr/årsverk, tilsvarende 888 mill. kroner.

Norges Bondelags forhandlingsutvalg krever en kompensasjon på 888 mill. kroner for sviktende inntektsutvikling og sterkere lønnsvekst enn forutsatt.

Vår posisjon er basert på den økonomiske situasjonen i jordbruket slik den er beskrevet fra enkeltbønder, i innspill til årets jordbruksoppgjør og av Budsjettnemnda for jordbruket. Årets jordbruksforhandlinger må gi bøndene framtidstro gjennom kraftig inntektsvekst og politisk vilje til å satse på matproduksjon. Dette jordbruksoppgjøret må fjerne tvilen for de som er bønder og vil bli bønder. Da kan vi øke sjølforsyninga, bedre matberedskapen, opprettholde og videreutvikle matproduksjon med videreforedling i hele landet. Årets jordbruksoppgjør må legge til rette for et betydelig inntektsløft. At det ikke er gjort endringer i prinsippene for tallgrunlaget til årets oppgjør, er ikke til hinder for å redusere inntektsgapet betydelig i årets oppgjør.

I årets jordbruksoppgjør krever Norges Bondelags forhandlingsutvalg for 2024 full kostnadsdekning og mulighet for kronemessig samme inntektsvekst som andre grupper i samfunnet. I tillegg krever vi en tetting av inntektsgapet til andre grupper i samfunnet med 120 000 kroner per årsverk.

I oppbyggingen av krav til økonomisk ramme har Norges Bondelags forhandlingsutvalg lagt til grunn:

- 5,2 prosent inntektsvekst for andre grupper i 2023 (LO NHO) og 4,4 prosent i 2024 (Norges Bank).
- En generell prisvekst på 3,3 prosent i 2024 prognosert av Norges Bank 23/3-23.
- For å dekke inn kostnadsveksten har vi lagt til grunn:
  - En prisreduksjon for gjødsel på 30 prosent som vi forutsetter vil gi en volumøkning på 10 prosent. (Basert på kontakt med aktører i markedet).
  - Uendret gjennomsnittlig prisvekst for energiinnsatsfaktorer (diesel, strøm, gass, mm)
  - 3,3 prosent prisvekst på kraftfôr
  - For andre ikke-varige driftsmidler har vi beregnet en prisvekst siste 5 år som er 2,0 prosentpoeng høyere enn konsumprisindeksen. Vi legger derfor til grunn en prisvekst på 5,3 prosent for disse.
- En økning i utlånsrenta på 0,2 prosentpoeng fra 2023 til 2024 basert på Norges Banks prognose for styringsrenta.

---

¹ Teknisk Beregningsutvalg for inntektsoppgjørene og Norges Bank

- Beregninger gjort av sekretariatet for Budsjettnemnda for jordbruket for kapitalslit og leasing basert på forutsetninger over, uendret investeringsvolum og samme prisvekst som gjennomsnittet siste 5 år for avskrivbare driftsmidler.
- En reduksjon i antall årsverk med 1,1 prosent tilsvarende 450 årsverk fra 2023 til 2024, jf. prognose fra Budsjettnemnda for jordbruket.
  - At produktivitetsgevinsten tilbakeføres jordbruket i sin helhet og at dette er en del av å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.
- Økt produksjon av norskproduserte jordbruksvarer med 0,5 prosent for å øke sjølforsyninga. Vi forutsetter at dette gir tilsvarende volumvekst for kraftfôr og andre ikke-varige driftsmidler da vi ikke har sett produktivitsvekst på disse innsatsfaktorene siste årene.
- Prisvekst på ikke-målprisprodukter på 3,3 prosent tilsvarende forventet generell prisvekst.

Tabell 1. Krav til økonomisk ramme for 2024

		Grunnlag. BFJ året 2023	Volumendring 2024	Pris- endring 2024	Ramme. Mill. kroner
	<i>Kostnadsdekning</i>				
1a	Gjødsel	3225	10,0 %	-30,0 %	-740
1b	Kraftfôr	9924	0,5 %	3,3 %	380
1c	Energi	4357		0,0 %	0
1d	Resten av andre driftskostnader	14482	0,5 %	5,3 %	840
2	Kapitalslit og leasing	9326			403
3	Realrente på lånt kapital i jordbruket	705			269
A	SUM Kostnadsdekning				1152
	<i>Økte inntektsmuligheter i markedet</i>				
4	Endret produksjon av norske jordbruksvarer	42618	0,5 %		210
5	Økte priser på varer uten målpris	21211		3,3 %	700
B	SUM Markedsmuligheter				910
SUM	A- B, Dekke kostnadsvekst fratrukket økte markedsmuligheter				242
C	Kompensasjon for svikt i inntektsforutsetninger for 2021-2023				888
	<i>Inntekt og arbeidsforbruk</i>				
6	Arbeidsproduktivitet	19523	-1,1 %		-210
7	Kronemessig lik inntektsutvikling	40100		29400	1180
8	Redusert inntektsgap til andre grupper 1)	40100		120000	4810
D	SUM Inntekt og Arbeidsforbruk, mill. kr				5780
SUM	Rammekrav (A-B+C+D), mill. kroner				6 910

1) Herunder tilbakeført arbeidsproduktivitetsgevinsten med 210 mill. kroner, tilsvarende 5.200 kr/årsverk.

Norges Bondelags forhandlingsutvalg krever en inntektsramme på 6 910 mill. kroner for 2024. Inkludert i dette beløpet ligger en svikt i inntektsforutsetningene i perioden 2021-2023 på 888 mill. kroner.

Kravet gir grunnlag for en inntektsvekst på 171 300 kr/årsverk. 120 000 kr/årsverk er tetting av inntektsgap mot andre grupper i samfunnet, 29 400 kr/årsverk samme inntektsvekst som andre grupper og 21 900 kr/årsverk kompensasjon for svikt i inntektsforutsetninger i fjorårets jordbruksoppgjør.